

Administrationspraksis Træer i Kolding Kommune

Retningslinjer for forvaltning og borgerhenvendelser

Kolding
Kommune
en del af trekantområdet

Forord

I forlængelse af Kolding Kommunes træstrategi fra 2020 er der udarbejdet en administrationspraksis for træer indenfor forvaltning og borgerhenvendelser. Alle retningslinjerne er samlet i en fælles publikation, men findes også som enkeltudgave for hver sin retningslinje.

Den samlede administrationspraksis understøtter intentionerne i træstrategien og skaber en fælles ramme og forståelse for administrationen og forvaltningen af de kommunale træer.

Målgruppen er både eksterne som borgere, entreprenører, bygherre og eventarrangører samt internt i forvaltningen hos driftsmedarbejdere, planlæggere, anlægsmedarbejdere med flere.

Den praksis Kolding Kommune administrerer efter, er ambitiøs på træernes vegne og lægger sig i tråd med øvrige kommuner i Danmark. Retningslinjerne er enkle og præcise og underbygges af illustrationer som skal lette forståelsen.

Vej og Park
Kolding Kommune

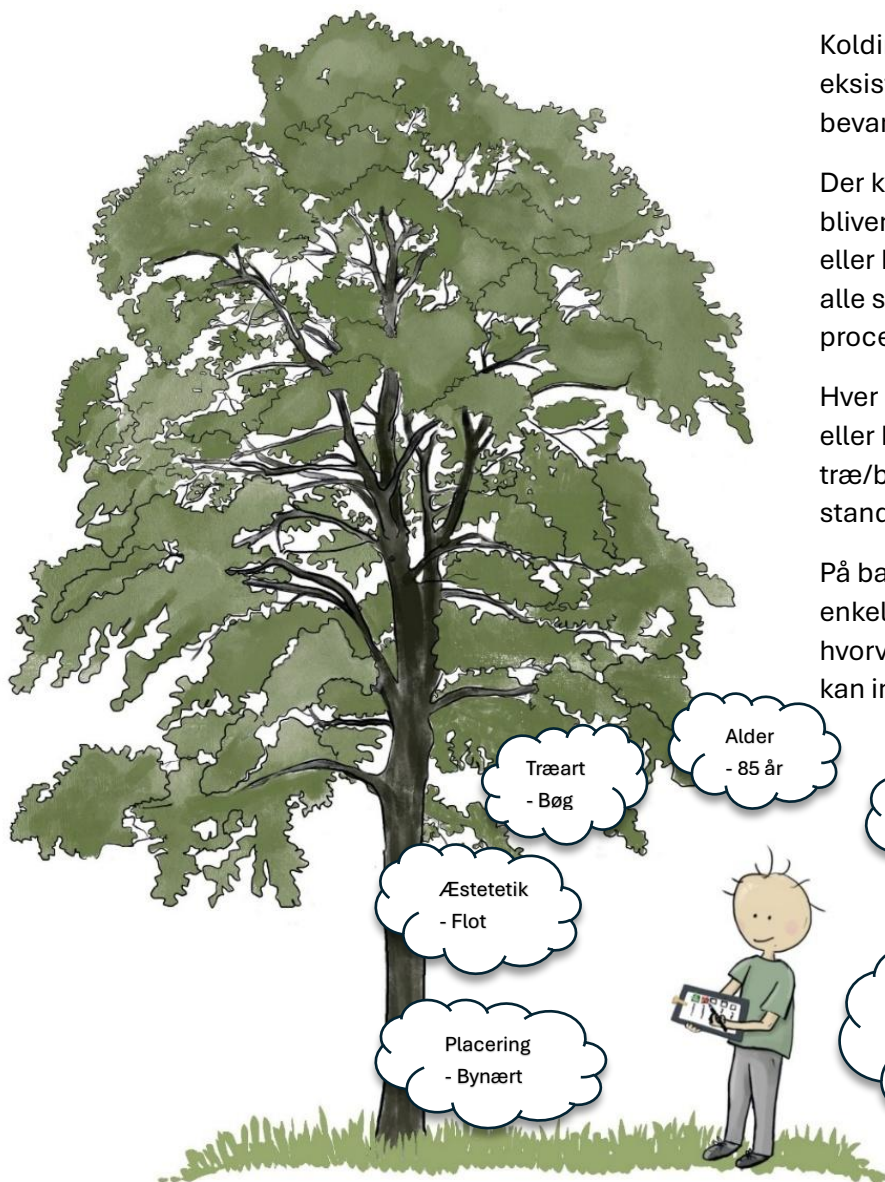
Indhold

Retningslinjer for

Fældning og beskæring af træer på offentlige arealer	4
Fældning og beskæring af store/gamle træer	7
Håndtering af træer i forbindelse med gravearbejder og byggeri	13
Erstatning ved fældede eller beskadigede træer	18
Forvaltning af risikotræer	21
Retningslinjer for plantning af allergifremkaldende træer	36

Retningslinjer

Fældning og beskæring af træer på offentlige arealer

Kolding kommunes træstrategi fastsætter, at eksisterende træer som hovedregel skal bevares samt at trækapitalen skal øges.

Der kan dog opstå situationer, hvor det alligevel bliver vurderet hensigtsmæssigt at fælde et træ eller beskære det. Klare retningslinjer sikrer at alle sager behandles efter den samme procedure.

Hver enkelt henvendelse om ønsker til fældning eller beskæring af et kommunalt træ/beplantning vurderes individuelt ud fra en standardprocedure.

På baggrund af en helhedsvurdering af den enkelte sag, får borgeren en tilbagemelding om hvorvidt ønsket om en fældning eller beskæring kan imødekommes.

Standard procedure

Sådan vurderer vi:

- Vi tager ud og ser på det enkelte træ og laver en faglig vurdering af:
 - træart
 - alder
 - sundhed
 - placering
 - æstetik
 - funktion
- Vi vurderer træets placering i forhold til omgivelser
-f.eks. om træet udgør en risiko (jf. retningslinjer for risikotræer) eller om der er væsentlige gener fra træet mm.
- Vi undersøger om der er planmæssige forhold (i lokalplaner og byplanvedtægter), eller lovgivningsmæssige forhold (hegnsloven og Skovloven), som kan være væsentlige for træet. F.eks. at træet er udpeget som bevaringsværdig.
- Vi vurderer om en beskæring eller fældning af træet/beplantningen indgår i den normale drift af området.

Kommunen fælder/ beskærer når der er tale om:

- Risikotræer, jf. retningslinjer for forvaltning af risikotræer
- Skader på murværk pga. træet
- Ødelagte belægninger som ikke kan udbedres med alternative løsninger
- Hvis beplantningen trænger til uddynding

Kommunen fælder/ beskærer ikke på grund af

- Manglende udsigt
- Skygge
- Nedfald af blade, kviste og frø
- Harpiks og safter
- Antenne- og parabolforhold.
- Solceller

Tålegrænse

Alle henvendelser bliver vurderet ud fra en "tålegrænse" for hver af de parametre der vurderes ud fra. Det vil sige at den vurderede gene af f.eks. træets placering kan være så stor, at ønsket om fældning/beskæring alligevel imødekommes. I sager, hvor fældning ikke kan imødekommes, vil forvaltningen altid søge at begrænse de oplevede gener ved aftale om udtynding mv. hvis muligt.

Bliver et træ fældet genplanter et nyt træ, hvis det skønnes hensigtsmæssigt det pågældende sted.

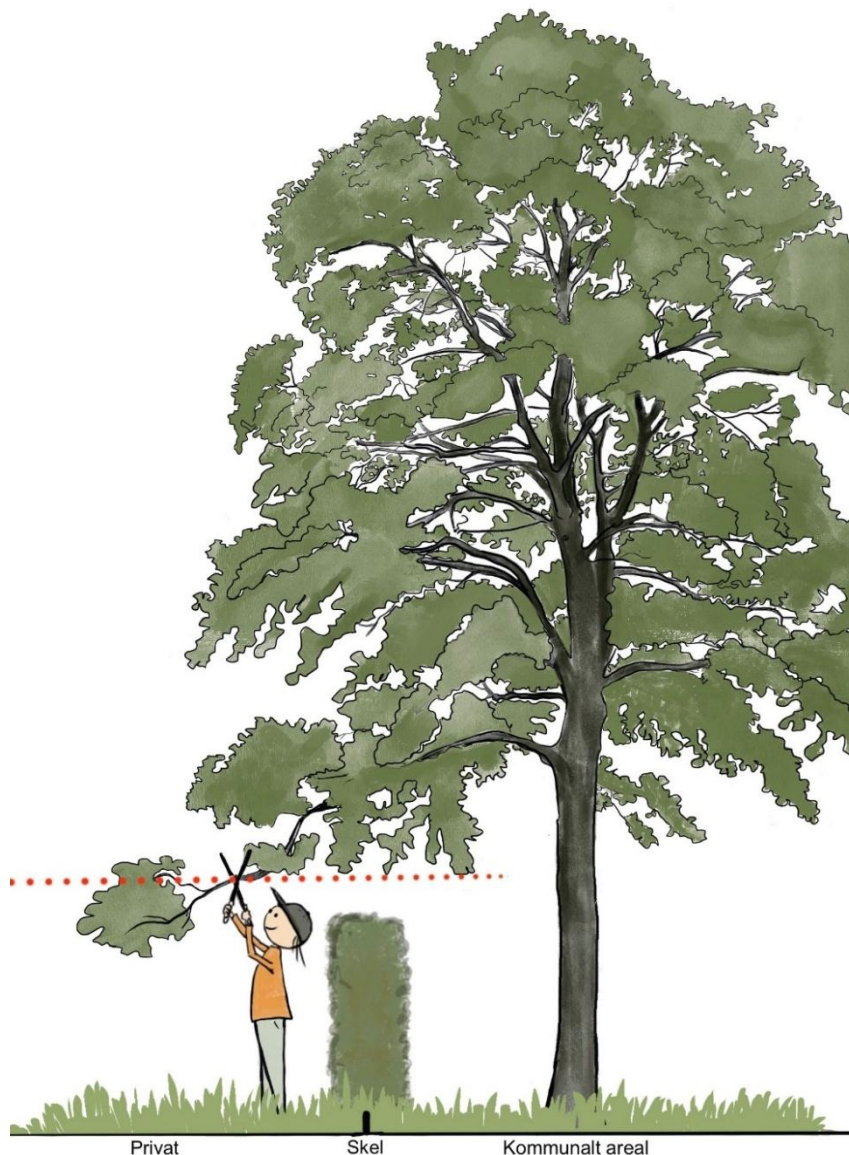
Konsekvens ved selvtægt og hærværk

Kolding Kommune vil ikke acceptere hærværk og selvtægt på kommunens træer. I sådanne tilfælde vil det blive anmeldt til politiet som hærværk, og erstatningskrav udregnet efter normen "VAT 19 – Værdisætning af træer".

Hvad grundejeren selv må

Hegnsloven foreskriver, at udhængende grene, der rager ind over en grundejers ejendom, gerne må tilbageskæres til skellinje af grundejeren, så man uhindret kan færdes på sin matrikel med græsklipperen og lignende. Grene, der vokser ind over skellet i større højde, beskæres af træejeren.

Dvs. du må gerne klippe grene af ind over din hæk som du kan nå med haksaksen fra jorden.

Retningslinjer

Fældning og beskæring af store/gamle træer

Gamle og store træer udgør en særlig biologisk og æstetisk værdi. De skaber levesteder for fugle, flagermus, insekter og smådyr og bidrager samtidig til et bedre klima ved at optage vand, skabe skygge og oplagrer CO₂.

Kolding Kommune har derfor særlige retningslinjer for beskyttelse af gamle og store træer. De generelle retningslinjer for fældning og beskæring kan ses i *'Retningslinjer for fældning og beskæring af træer'*.

Store og gamle træer skal løbende vurderes for eventuelle risici for omgivelserne i henhold til *'Retningslinjer for forvaltning af risikotræer'*. Som udgangspunkt bevares gamle træer så længe som muligt, uden at gå på kompromis med sikkerheden.

Fredede eller beskyttede træer

Et træ kan være fredet eller bevaringsværdigt, hvis det er udpeget i en lokalplan, byplanvedtægt, landskabsfredning eller deklaration. Baggrunden er ofte, at træerne har stor kultur- og naturmæssig værdi, og formålet er at sikre træets bevarelse så længe som

muligt. Sådanne træer må ikke fældes eller beskæres uden tilladelse.

Ønsker man at fælde eller beskære et bevaringsværdigt træ, skal der altid ansøges om dispensation hos Kolding Kommune. Hvis træet er fredet, skal en eventuel fældning godkendes af Fredningsnævnet.

Beskæring

Som udgangspunkt har store træerne ingen fordel ved at blive beskåret, da sår øger risikoen for svampeangreb og råd i grene og stamme.

Hvis beskæring alligevel er nødvendigt, kræver det særlig omhu, da gamle træer er mere sårbare over for skader, sygdomme og stress.

Træer kan have behov for beskæring, hvis de vokser tæt på byrumsinventar eller udgør en fare ved risiko for tab af store grene. Alt beskæringsarbejde skal udføres af kvalificerede fagfolk.

Gamle træer ved byggeri – giv plads

Når der planlægges for og bygges i nærheden af store, gamle træer skal der tages hensyn til træernes krone, rødder og den jord de står i.

Som beskrevet, i *'Retningslinjerne for gravearbejder og byggeri'*, er det vigtigt at beskytte hele træets rodzone - som minimum drypzonen (området under træets krone). Jorden skal beskyttes mod kørsel og oplag for at undgå komprimering af jorden i rodzonen.

Passer man ikke ordentlig på træerne når der bygges, kan de tage skade og senere udvikle sig til risikotræer, da det nu står tæt på færdselsarealer, bygninger mm. Derfor er det vigtigt at tage hensyn til træerne allerede i planlægningsfasen.

Gamle egetræer, er en af de træer, der bidrager allermest til biodiversiteten.

Her kan der leve over 1.000 arter af fugle, smådyr, insekter, mosser, laver og svampe.

Beskyttede dyrearter og deres levesteder

De dyr som lever i de gamle træer, kan være særligt beskyttet og det gælder også deres levesteder. Man kalder arterne bilag IV arter og de er beskyttet efter Habitatdirektivets artsbeskyttelse. Det er Naturbeskyttelsesloven og Artsfredningsbekendtgørelsen der regulerer reglerne.

- Hule træer og træer med spættehuller må ikke fældes i perioden **1. november – 31. august** *jf. Artsfredningsbekendtgørelsen §6 stk. 4.*
- Yngle- eller rasteområder for bilag IV arter må ikke ødelægges. Det betyder, at et træ ikke må fældes, hvis det er kendt levested for f.eks. flagermus *jf. Naturbeskyttelsesloven §29a stk. 2.*
- Fugleredder må ikke forstyrres under fuglenes ynglesæson fra 1. april til 31. august. For kolonirugende fugleredder, gælder det, at træer ikke må fældes mellem 1. februar til 31. juli.

Flagermus– bilag IV art

Alle arter af flagermus i Danmark er beskyttet som bilag IV-arter. Det betyder, at man ikke må slå dem ihjel eller ødelægge deres levesteder.

Hvis flagermus holder til i et træ, må træet ikke fældes uden forudgående dispensation fra myndighederne.

Inden fældning af gamle og store træer skal det altid undersøge, om træet er et levested for flagermus. Hvis et træ af sikkerhedsmæssige årsager skal fældes, kan afværgetiltag være nødvendige.

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Fældning af hule træer												
	Kræver dispensation								Kræver ikke dispensation		Kræver dispensation	

Kommunale store og gamle træer i Kolding Kommune:

Fældes som udgangspunkt ikke

Store, gamle træer fældes som udgangspunkt ikke, medmindre de vurderes som risikotræer i henhold til *'Retningslinjer for forvaltning af risikotræer'*.

Hvis træet står i et område uden færdsel, bør det have lov til at nedbrydes naturligt over tid.

INGEN TOPKAPNING

Topkapning foretages ikke, da det kan skade træet permanent. Undtagelsen er dog stynede træer, hvor man ønsker et bestemt udtryk. Det kan være poppel eller pil, eller ved veteranisering af træer.

Ved beskæring

Beskæring udføres kun af sikkerhedsmæssige årsager eller som en del af kronepleje. Ved kronepleje fjernes døde, døende, syge, krydsende og svagt tilhæftede grene.

Beskæringen tager altid udgangspunkt i træets naturlige vækstform, sundhedstilstand, levetid og evnen til at bevare en harmonisk og smuk krone efter en beskæring.

Bytræer, der står tæt ved bygninger eller byrumsinventar, kan også have behov for løbende beskæring.

Ved fældning

Hvis et træ udgør en risiko for færdsel og skal fældes, kan man i stedet vælge at fjerne kronen eller dele af kronen, så stammen står tilbage som levested for fugle, flagermus, insekter og svampe. Her er hensynet at bevare stammen til biodiversitetsformål.

Træ-for-et-træ

Når kommunen fælder et træ*, plantes der et nyt. Dette kaldes *"træ-for-et-træ"* princippet og er den del af Kolding Kommunes træstrategi. Hvis det ikke er muligt at plante et nyt træ samme sted, vælges et egnet sted i nærheden.

**det gælder ikke udtyndinger af beplantninger i skove, beplantningsbælter og lign.*

Proces

– hvis du ønsker et stort og gammelt træ fældet/beskåret* på egen grund

**med beskæring menes en beskæring af grene større end 5 cm eller inde ved stammen. Man kan godt skære døde grene af uden tilladelse, så længe de ikke indeholder hulheder eller afskæres inde ved stammen.*

Retningslinjer

Håndtering af træer i forbindelse med gravearbejder og byggeri

Vi skal passe på træerne i Kolding Kommune, fordi de udgør nogle af de vigtigste elementer i vores byer og på landet jf. Kolding Kommunes træstrategi.

For at passe på træerne er det ikke kun træet over jorden, vi skal passe på. Lige så vigtigt er det at passe på træernes rødder og den jord, de står i.

Rødder og jorden er vigtige

Rødderne er træernes fundament. De tykke rødder sikrer træets stabilitet, mens de mindre og finere rødder bruges til at optage vand og næring. Hvis rødderne beskadiges eller fjernes, har det stor betydning for træets stabilitet og sundhed.

Kontakt Entreprenørafdelingen

Mail: gravetilladelser@kolding.dk

Tlf. 7979 6400

*Alle særaftaler indgås med
Entreprenørafdelingen i
Kolding Kommune.*

Ligeledes har jordens tilstand omkring rødderne stor betydning for træerne. For at træer trives, kræver det bl.a., at der er ilt i jorden omkring rødderne. Det vil sige, at træer der står i jord, som bliver komprimeret i en grad, hvor luften trykkes ud af jorden, kommer til at mistrives.

Pas på træerne

Ved gravearbejder, byggeri, arrangementer med mange mennesker og lignende i nærheden af træer, skal man være opmærksom på, hvordan man beskytter træerne. Desværre ses det alt for ofte, at jord bliver komprimeret rundt om træer, eller at der graves i rødderne - ofte på grund af manglende viden om rødderne og jordens betydning for træernes trivsel.

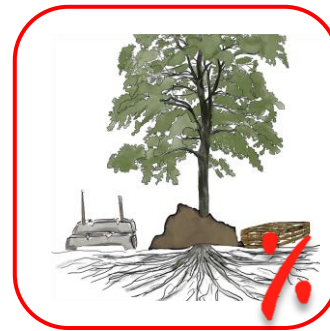
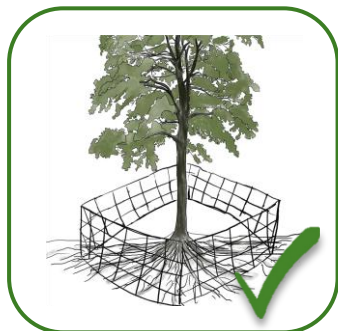
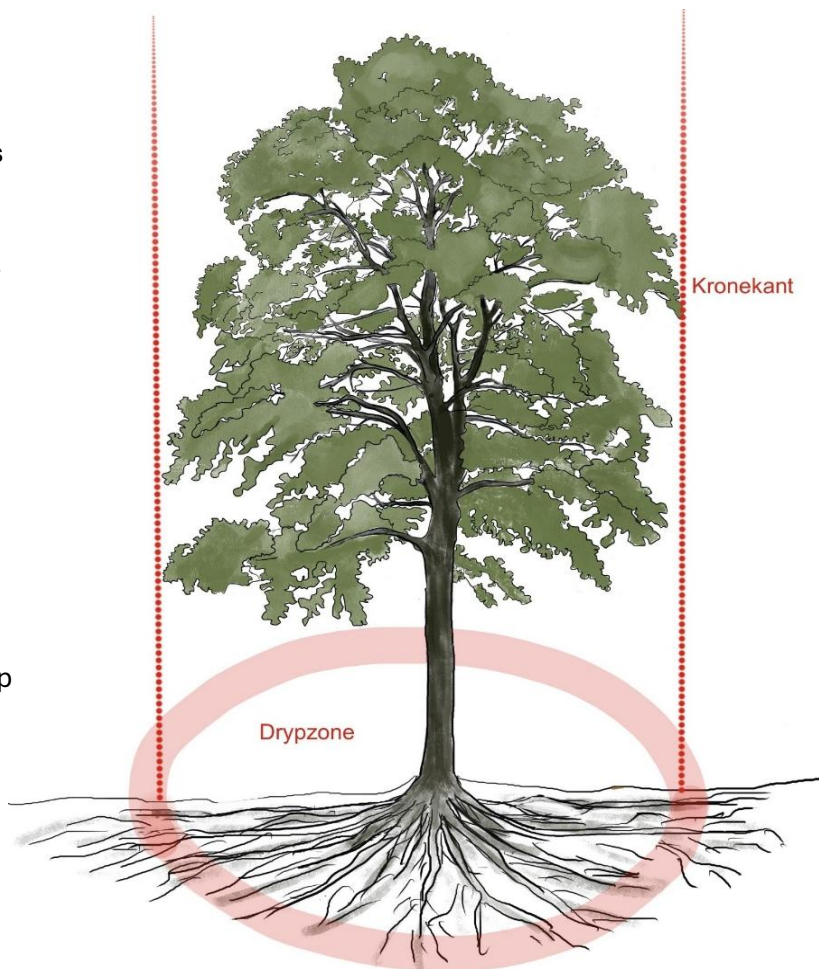
For at sikre, at træerne beskyttes, har Kolding Kommune fastsat retningslinjer for beskyttelse af træerne, som skal overholdes.

Drypzonen og beskyttelseszonen

Drypzonen er det areal, som er under træernes krone - altså fra kronekant til kronekant. Inden for det areal har træet størstedelen af sine rødder. Zonen er ofte tilsvarende beskyttelseszonen, da det primært er dette areal, der er i fokus, når træerne skal beskyttes.

I særlige tilfælde kan beskyttelseszonen dog være større end drypzonen, det gælder f.eks. ved knudebeskåret træer eller formbeskåret træer. Dvs. træer der gentagne gange får deres krone beskåret til en specielt form. Her vil rødderne vokse længere væk fra kronen. Det samme kan gælde store gamle træer og træer med et overfladisk rodnet. Derfor er det altid op til Entreprenørafdelingen at definere beskyttelseszonen i den givne situation.

I byområder, hvor der ikke er meget plads, kan anlægsarbejder blive nødvendige indenfor træets drypzone. Her skal der altid indgås en særaftale hos Entreprenørafdelingen i Kolding Kommune.

Søg tilladelse

Når du skal **grave**

Du skal altid søge gravetilladelse, når du skal grave i et offentligt grønt areal. Det gælder både på vejareal og på grønne arealer. Er der træer i nærheden, bliver du mødt af krav til at passe på træet.

Krav

Grav ikke i drypzonen eller inden for 4 meter af træet.

Skal der føres rør igennem drypzonen, skal rørlægningen ske ved at "skyde" under træets rødder. Dette kræver særaftale med Entreprenørafdelingen i Kolding Kommune.

Er der alligevel behov for at grave indenfor træets drypzone eller tættere end 4 m fra træets stamme, skal der altid laves en særskilt aftale om, hvordan træet sikres bedst mulig.

Ved byggeri eller andet arbejde tæt på kommunens træer skal træerne beskyttes med hegn rundt om drypzonen, eller stammen beskyttes, afhængig af situationen.

Der skal indsendes dokumentation for beskyttelsen af træet ved særlige vilkår.

Grene må ikke brækkes/beskæres.

Når du skal **opstille materiel**

Skal du opstille materiel på offentlige veje eller grønne kommunale arealer, skal du søge 'Råden over vej'. Er der træer i nærheden bliver du mødt af krav til at passe på træet.

Krav

Opstil ikke materiel, skurvogne, maskiner mm. under træets drypzone.

Skal du opstille genstande inden for træets beskyttelseszone kan det blive nødvendigt at opsætte en særskilt beskyttelse af træerne.

Der skal indsendes dokumentation for beskyttelsen af træet ved særlige vilkår.

Grene må ikke brækkes/beskæres.

SÆRLIG TILLADELSE

Aktiviteter inden for et træs beskyttelseszone må kun ske, hvis der på forhånd er modtaget en særlig tilladelse fra Entreprenørafdelingen. Tilladelsen skal kunne fremvises på arbejdsstedet hvis kommunens tilsyn forlanger det.

Når du skal afholde et **arrangement**

Skal du holde et større arrangement i nærheden af træer, bliver du mødt af krav til beskyttelses af træerne.

Krav

Placer ikke tunge maskiner, telte eller boder tæt på træerne.

Hæng ikke ledninger, dekorationer og lign. op i træerne uden forudgående aftale.

Sørg for, at folk ikke ledes til at gå tæt på træerne, hvilket kan føre til trængsel eller utilsigtet skade på rødderne eller grenene. Placer stole, boder og andre aktiviteter på en måde, så de ikke presser mod træerne.

Grene må ikke brækkes/beskæres.

Sådan beskytter du træerne

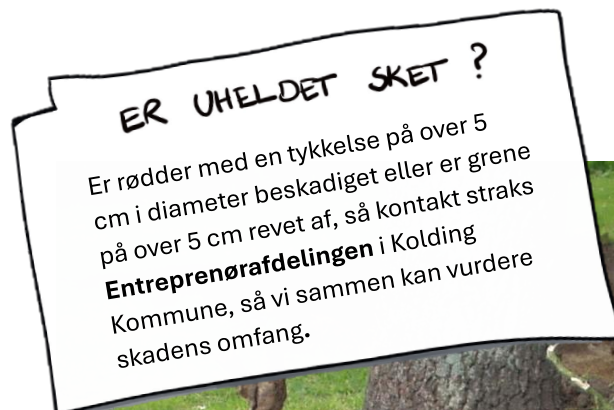
For at beskytte rødder, stamme og krone, når der arbejdes tæt på træer, skal træerne beskyttes med hegn ved særlige krav. Hegnet opsættes udenfor beskyttelseszonen og sikrer mod påkørsel, afrivning af grene i trækronen samt komprimering af jorden og dermed beskadigelse af rødderne.

Jordkomprimering omkring træernes rødder er en af de største trusler. Bliver der behov for at køre i træernes rodzone, skal jorden beskyttes mod komprimering ved brug af køreplader.

Hvis skaden sker og et træ beskadiges

Sker der uheldigvis skader på træer eller anden beplantning - hvad enten det er opgravning af rødder, skader på bark, knækkede grene, væltede træer og buske eller lignende - skal Entreprenørafdelingen straks underrettes.

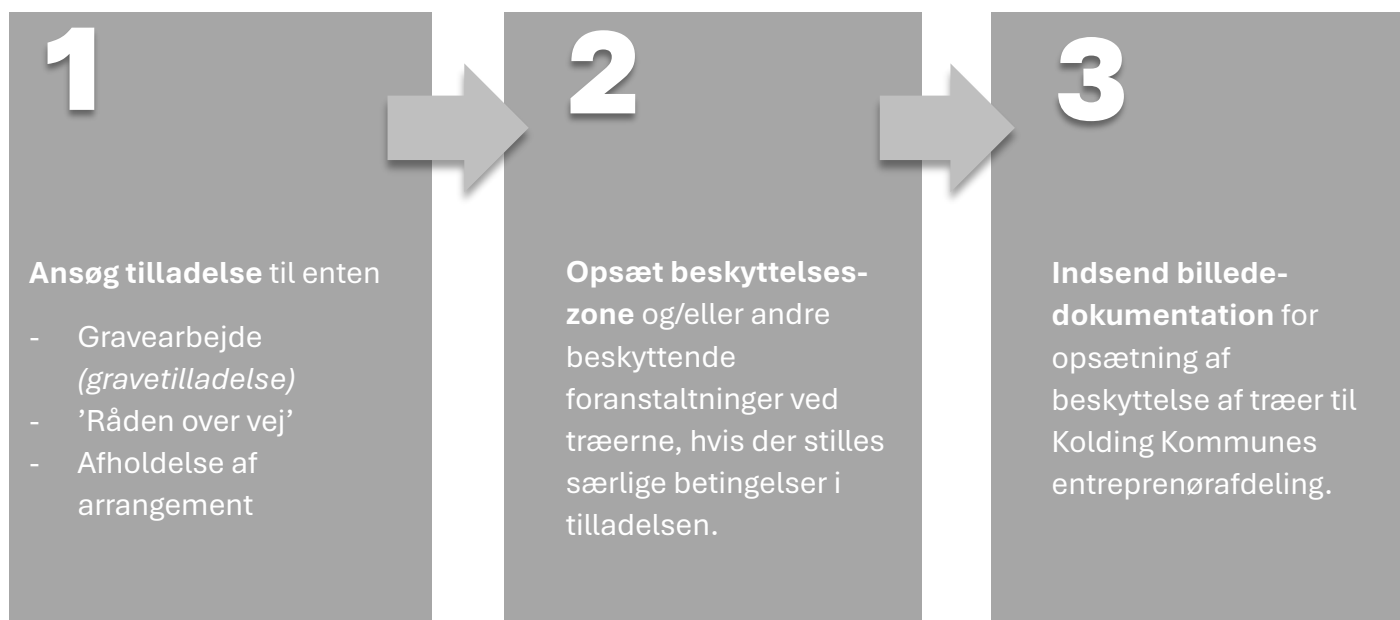
Kolding Kommune forbeholder sig ret til at kræve erstatning ved skade på træer, beplantning eller ved alvorlig komprimering af jorden rundt om træer. Erstatning bliver fastsat efter VAT19 jf. 'Retningslinjer for erstatning af fældede og beskadigede træer'. VAT 19 er en værdisætningsnorm, som danner grundlag for erstatningens størrelse.

Eksempel på den situation, der skal undgås.

Her er der gravet ind under drypzone, og flere rødder er gravet over. Træets stabilitet er væsentligt forringet, og de mange sår i rødderne, gør dem udsatte for svampeangreb. Reduktionen i rødderne betyder også dårligere muligheder for optag af vand og næring, hvilket over tid vil kunne ses i kronen med døde grene og færre blade. Træet vil med stor sandsynlighed blive et risikotræ, og som konsekvens heraf muligvis blive fældet.

Proces – gravetilladelser og aktiviteter nær træer

Retningslinjer

Erstatning ved fældede eller beskadigede træer

Kolding Kommune vil passe på træerne og samtidig øge trækapitalen, jf. Træstrategien for Kolding Kommune. Det vil sige, at kommunen bliver grønnere ved at sikre flere, sundere og større træer.

For at lykkes med dette, skal vi passe på de eksisterende træer og sikre høj kvalitet samt variation i drift og anlæg af træplantningerne.

Når træer bliver ødelagt med vilje

Når træer bliver beskadiget, har det en negativ konsekvens for deres sundhed. Det gælder både ved skader på stammen, grene og rødder,

men også hvis jorden under træets krone ødelægges ved komprimering.

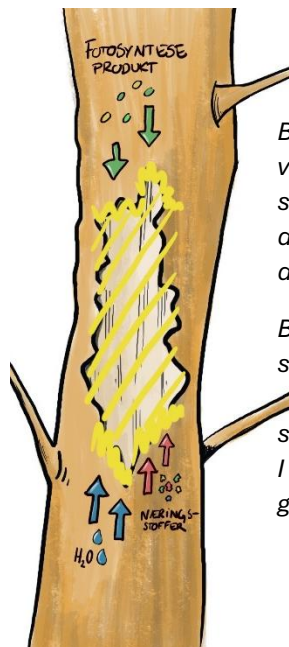
I værste fald bliver træet beskadiget i en sådan grad, at det må fældes.

Det sker, at træer skades ved uheld, men desværre også med vilje. Bliver et træ beskadiget eller fældet uden forudgående aftale med Kolding Kommune, vil der blive krævet erstatning. Erstatningskravet udregnes efter værdisætningsnormen VAT19*.

Der er selvfølgelig en bagatelgrænse, som vurderes af trækyndige fagfolk i Kolding Kommune inden der rejses erstatningskrav.

Ved forsætlig skade, såsom fældning, topkapning eller øvrig ulovlig beskæring bliver sagen politianmeldt.

Hvorfor er det et problem, at træer får skader...?

Bag **barken** på træet finder transporten af vand, næringsstoffer og sukkerstoffer sted. Når barken beskadiges, afbrydes denne transport. Jo bredere et sår er, desto alvorligere bliver skaden.

Barken beskytter træet mod svampesporer. Når barken er beskadiget, er der risiko for, at svampe angriber i såret, hvilket kan føre til råd i stammen. I værste fald svækkes træet i en sådan grad, at det over tid kan knække.

Når en **gren** brækkes, eller skæres af, opstår et sår på træet. Det giver svampesporer mulighed for at trænge ind i træet, på samme måde som når barken beskadiges.

Træets kronestruktur kan ødelægges, og bladmassen bliver reduceret.

Når **rødder** ødelægges, opstår der også sår, som giver svampesporer mulighed for at trænge ind i rodsystemet og forårsage råd.

Det påvirker træets evne til at optage vand og næringsstoffer, samtidig med at det destabiliserer træet. I værste tilfælde må træet fældes af sikkerhedsmæssige årsager, da det ellers risikerer at vælte.

... fordi vi gerne vil give vores træer de bedste chancer for at blive til store, sunde træer, der giver os alle de værdifulde fordele tilbage, jf. Træstrategien. Derfor skal vi undgå at skade træerne!

*VAT19 metoden – Værdisætning Af Træer

VAT19 er en dansk beregningsmetode til at værdisætte træer. Det vil sige, at den sætter kroner og ører på træets værdi. Metoden er en anerkendt praksis i det danske retssystem.

Når der er tale om skader på træer, beregner man værdien af træet før skaden og efter skaden. Forskellen på de to værdier vil være erstatningskravet. Er træet totalskadet, er det træets værdi før skaden, der er kravet.

Kolding Kommune anvender altid VAT19 eller den til enhver tid gældende værdisætningsnorm.

VAT19 er udgivet af Grønt Miljø.

Det er **ulovligt at fælde eller beskære kommunale træer** uden tilladelse fra Kolding Kommune.

Oplever man gener fra træer, skal man henvende sig til Entreprenøraftdelingen i Kolding Kommune, *jf. Retningslinjer for fældning og beskæring af træer s. 4.*

Retningslinjer

Forvaltning af risikotræer

Kolding Kommune passer på træerne jf. kommunens træstrategi. Vi passer på træerne, fordi de udgør en stor værdi både for mennesker, natur og miljø. Dog kan de store og gamle træer samtidig være forbundet med en risiko for at vælte eller tabe grene, hvis deres stabilitet er forringet. Derfor skal vi holde godt øje med dem og kende deres tilstand, så de kan bevares så længe som muligt, uden at de udgør en forudsigelig risiko for at gøre skade.

Retningslinjerne for forvaltning af risikotræer skal sikre et systematiseret tilsyn med kommunens træer og forebygge forudsigelige ulykker med væltede træer.

Ved at have et systematisk tilsyn får man et godt overblik over og kendskab til træernes tilstand. Når træernes udvikling følges, kan der sættes ind på det rigtige tidspunkt, hvis et træ begynder at vise tegn på svækkelse -for eksempel med synlige vednedbrydende svampe (svampe, som får træet til at rådne). Tilsynet fungerer også som dokumentation for kommunens indsats.

Træer og de mange interesser

- Vi vil gerne have gamle træer
- Vi vil øge biodiversitet
- Vi ønsker ikke at blive udsat for unødvendige farer fra træer på os selv eller vores værdier.

Der er mange interesser i forhold til træer - deres betydning for biodiversiteten, deres rekreative betydning og deres visuelle betydning for omgivelserne. Samtidig står træer også der, hvor mennesker færdes langs veje, stier, på pladser i byerne, i parker mm.

Viser et træ tegn på svaghed, og hvis det er forudsigeligt, at det kan vælte, knække eller tabe store grene, må de forskellige interesser opvejes mod hinanden, for at træffe den rette beslutning om, hvad der skal ske med træet.

Det kan være svært at forene alle interesser på én gang. Derfor må hvert træ vurderes individuelt.

**Betydning for
biodiversiteten**

**Rekreativ
benyttelse**

Sikkerhed

**Trafik og
færdsel**

Æstetik

Ansvar

Ansvar for træer reguleres primært af retspraksis og de almindelige culpa-regler (dvs. uagtsomhedsregler) i dansk erstatningsret. Erstatningsansvarsloven påvirker indirekte ansvaret med generelle regler om erstatningsansvar.

Naturbeskyttelsesloven (§ 23, stk. 1) fastslår, at færdsel i skove som udgangspunkt sker på eget ansvar. Dog kan der være ansvar, hvis skovejeren opfordrer til ophold (f.eks. ved picnicområder, ruter, legepladser).

Træejeren har et ansvar, hvis et træ med synlige tegn på sygdom eller svækkelse burde være blevet opdaget inden en ulykke. Men hvis et sundt træ vælter i en storm (force majeure), vil der normalt ikke være et erstatningsansvar.

Kolding Kommune er forpligtet til at føre tilsyn med træer langs færdselsarealer som veje, cykelstier, jernbaner, parkeringspladser og lignende samt langs nabogrunde og øvrige opholdsarealer.

Vælter et træ, og der rejses en erstatningssag, skal man kunne dokumentere, at der er gennemført tilsyn med det enkelte træ for at bevise dets tilstand.

Vurderer retten, at tilsynet burde have forudset eller forhindret at træ væltede, kan man blive pålagt at betale erstatning.

Fotoet viser et stort bøgetræ med kæmpepore-svamp rundt om stammen. Svampen viser, at der er råd i træets rødder, og der er en betydelig risiko for, at træet vælter ud over vejen. Handler man ikke på denne situation, har man et erstatningsansvar, hvis træet vælter og forvolder skade. Derudover har man også et moralsk ansvar for, at vejen er sikker at færdes på.

Er træet tilset?	Har træet risikobetonede symptomer?	Træet vælter og forårsager ulykke – er man erstatningsansvarlig?
Ja 	Ja	Ja
	Nej	Nej
Nej 	Ja	Ja
	Nej	Vides ikke afhænger af den enkelte sag

Alle træer der tilses, er ikke risikotræer

Et træ kan kun blive til et risikotræ, hvis det er forudsigeligt, at det vil kunne gøre skade på nogen eller noget. Dvs. et træ som står i et grønt område væk fra arealer med færdsel og ophold vil aldrig blive et risikotræ. Et sådant træ må gerne falde sammen af sig selv.

Risikovillighed

Der er træer overalt i Kolding Kommune, og langt de fleste træer er sunde og stærke. Træer kan også stå længe, selvom de har skader og viser tegn på svækkelse. Træer skal derfor ikke fældes ved de mindste tegn på skader.

Risikovilligheden for træer bestemmes ud fra hvor sikker man vil være på, at der intet sker.

I Kolding Kommune er risikovilligheden i forhold til træer defineret ud fra træets placering i forhold til dets omgivelser. Der, hvor der er meget færdsel hele døgnet og i al slags vejr, er sandsynligheden for skader størst, og derfor er risikovilligheden også lavest her. For eksempel langs hovedindfaldsveje til byen.

I naturen, hvor folk færdes med mindre hyppighed og holder sig væk i stormvejr, er risikovilligheden høj.

I Kolding Kommune inddeles risikovilligheden i tre hovedkategorier i forhold til træernes placering som vejtræ, parktræ eller naturtræ.

Træet her står op ad et hus og ved siden af vej og cykelsti. Træet viser tydelige tegn på svækkelse, med døde grene i hele kronen. Det er et tegn på, at der er noget galt med rødderne. Det kan f.eks. være, at rødder er blevet gravet over under cykelstien i forbindelse med tidligere vejarbejder.

Lav risikovillighed

Vejtræer

Her har sikkerheden meget høj prioritet. Det vil sige, at der er lav tolerance. Det gælder langs veje, ved bygninger, legepladser, p-pladser og lignende.

Eksempler herpå er træer langs Vestre Ringgade.

Middel risikovillighed

Parktræer

Her har sikkerheden høj prioritet. Det gælder langs grusveje og stier i parker som besøges ofte. Ved publikumsfaciliteter som bænke eller markerede vandreruter.

Eksempler herpå er træer i Stejlbjerganlægget og Tivolianlægget.

Høj risikovillighed

Naturtræer

I naturområderne, hvor folk færdes på eget ansvar, og hvor naturværdierne vægtes højt.

Eksempler herpå er Marielundskoven og Margrethelund.

Vurdering af træer

Når træer vurderes, gøres det ud fra et visuelt tilsyn. Træets krone, stamme og rodzone gennemgås hele vejen rundt om træet og omgivelserne indgår ligeledes i det samlede billede af træets tilstand.

Skader og sygdomme undersøges ved bl.a. at se efter døde grene, råd, svampeangreb, død og løs bark, manglende bladmasse m.fl. Skader eller sygdomme, som alvorligt svækker stammen, rødderne eller grenene på et træ, gør det sårbart overfor sammenbrud. Der kan også være problemer, som er opstået på grund af træets dårlige form, såsom tveger (stammen deler sig i to), et overfladisk rodsystem, et meget hældende træ m.fl.

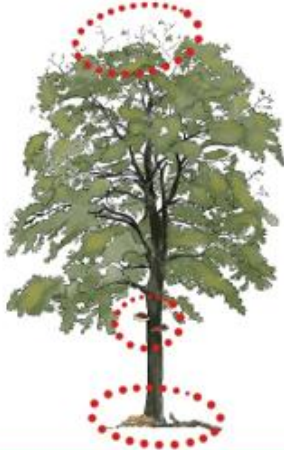
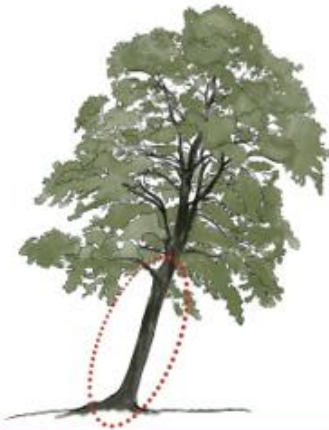
Det er kombinationen og antallet af symptomer, der afgør, hvor risikobetonet et træ bliver bedømt. Omgivelsernes udvikling spiller også ind i vurderingen.

Er der blevet gravet i rodzonen i forbindelse med vejarbejde, kan det betyde dårlig stabilitet for træet og risiko for råd i rodsystemet.

Her kan der bl.a. tages måleudstyr i brug, som kan fortælle om udbredelsen af råd i stammen. Dette er dog ofte en dyr løsning, så det tages kun i anvendelse ved værdifulde træer, hvor man vil gå langt for at undgå at fælde træet.

Hvorfor vælter træer?

Træer vælter, når vægten (vægten og bevægelsen i kronen) overstiger den mekaniske styrke i grenene, stammen og rodnettet. Dette gælder både for de vitale og skadede træer, men de skadede træer kan kun modstå en brøkdel af det, som de sunde træer kan.

Sygdom	Dårlig struktur	Dårlig form
For eksempel tydelige svampe på stamme eller ved rodudløb, døde grene, løs bark, dårlig bladmasse mm.	Former i træet, som giver en unødigt belastning, der gør, at træet nemmere vælter, knækker, flækker eller taber/knækker grene af.	Træet hælder og står dårligt forankret. Træet har lange, tunge grene. Træet har ensidig kroneudvikling.
		

Procedure for vurdering af træer

Alle kommunens træer over en vis størrelse gennemgås hvert fjerde år. Områder med store og gamle træer kombineret med høj andel af menneskelig aktivitet gennemgås årligt.

Træerne opdeles i kategorier afhængigt af deres vurdering. De kan vurderes som tilsynstræ, observationstræ eller risikotræ.

Det skal dokumenteres hvor og hvornår træerne er blevet tilset. Derfor noteres datoen for et givet område eller en vejstrækning ved hvert tilsyn - også selvom man ikke finder hverken observationstræer eller risikotræer.

Kun træer, der som vurderes som observationstræer eller risikotræer, registreres med yderligere data.

Træerne dokumenteres med billeder, en beskrivelse af symptomer og, hvis relevant, en beskrivelse af de påkrævede handlingstiltag.

Et observationstræ kan med fordel markeres med et diskret spraymærke, for at gøre det nemmere at genfinde træet det følgende år.

Gennemgangen af træerne foretages primært i perioden august-september. I denne periode er de fleste svampearter synlige. Da træerne

stadig har blade, er det også muligt at identificere eventuelle kronesyntomer.

Hvis et træ kategoriseres som risikotræ og samtidig har hulheder eller spættehuller, skal fældningen ske i umiddelbar forlængelse af tilsynet, i perioden mellem 1. september og 31. oktober.

Tilsynstræ 	Træet er over 35 år eller > 35 cm i stammediameter målt i 1 meters højde. Træets har som udgangspunkt ingen problemer og tilses forebyggende hvert 4. år
Observationstræ 	Træ som holdes under observation. Træet udviser tegn på sygdom, strukturproblemer eller lignende. Træet tilses årligt, for at følge udviklingen af dets tilstand.
Risikotræ 	Træ der udgør en forudsigelig risiko for at forårsage skade på mennesker eller andre værdier. Et risikotræ kræver handling inden for en kort fremtid.

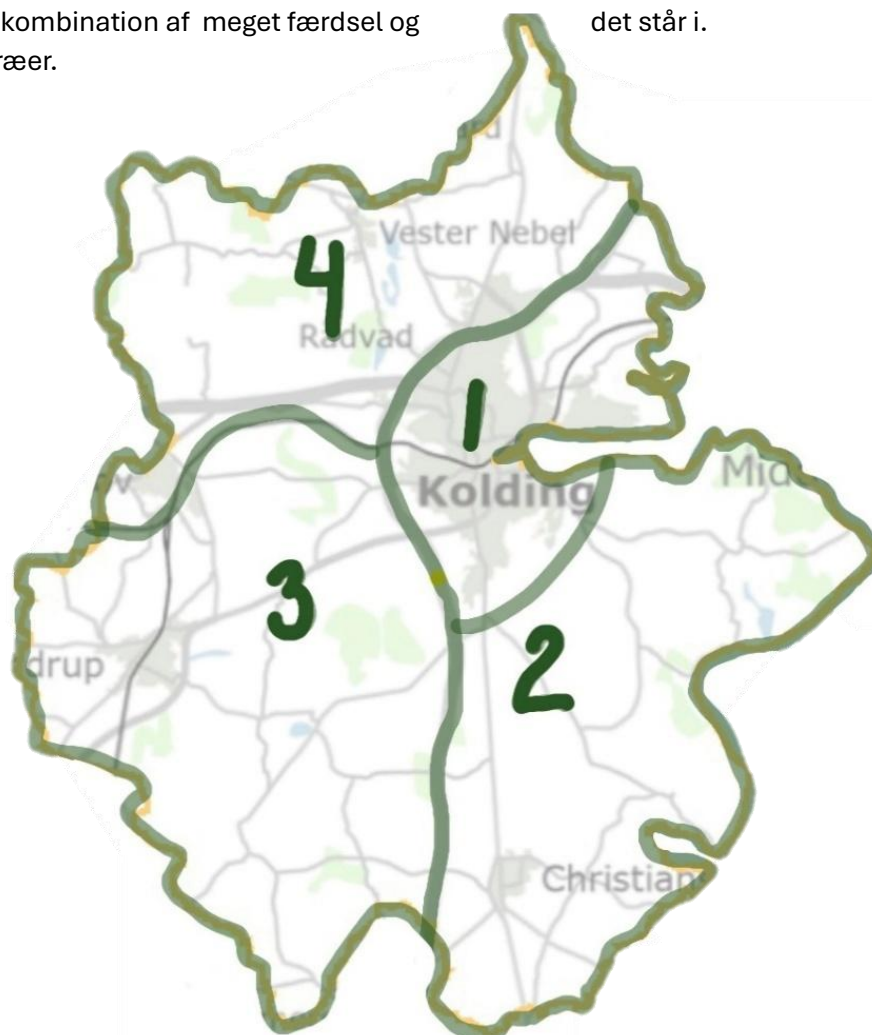
Fire tilsynsområder

Kolding Kommune er opdelt i fire lokalområder, hvor ét område gennemgås årligt. På den måde bliver alle træer tilset mindst hver fjerde år.

Hvis det ikke er muligt at nå rundt til alle træer inden for tilsynsperioden, prioriteres områder med en kombination af meget færdsel og gamle træer.

Det gælder for eksempel randbeplantning af gamle træer langs veje og de store gamle træer i parker, ved legepladser og lignende.

Når et træ registreres som observationstræ, tilses det årligt, uanset hvilket tilsynsområde det står i.

Tidsplan for tilsyn og særlige hensyn

Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
							Tilsynsperiode				
Dispensation skal søges ved fældning af træer med hulheder og spættehuller								Fældning af træer med hulheder/spættehuller			
		Periode hvor man skal passe på træer med fugleredder*									

Kræver dispensation til fældning

***Hensyn til fugleredder**

Artsfredningsbekendtgørelsen bestemmer at man ikke må fælde træer med kolonirugende reder i perioden 1. februar til 31. juli. Jagt- og vildtforvaltningsloven 6a, stk. 2 bestemmer desuden at fugleredder ikke må forsætligt ødelægges, beskadiges eller fjernes. Derudover må æg ikke forsætligt ødelægges eller beskadiges.

Handling

Fældning er langt fra den eneste måde at fjerne risikoen ved et træ. I forvaltning og pleje af træer findes der forskellige indsatser og arbejdsmetoder, som kan forlænge levetiden for et risikotræ. Gamle træer, træer med en speciel historie eller træer, som står et sted hvor det har stor betydning, er særlige værdifulde at bevare så længe som muligt.

Når den rette handling skal besluttet, bør følgende overvejes:

- **Risikovillighed** - hvor sikker vil man være på, at der intet sker?
- **Indsatsmuligheder og ressourcer** – hvilke tiltag er realistiske?
- **Værdier** - hvor meget kan gå tabt?

Valget af indsats afhænger af, hvad der er muligt, og hvilke ressourcer der kræves. Hver situation beror på en afvejning af den potentielle risiko og konsekvenserne.

Det vil sige:

- Hvor mange personer færdes der?
- Hvor store værdier kan gå tabt?
- Hvor stor værdi udgør træet?

Hvis risikotræet er i meget dårlig stand, og ressourcerne er begrænsede, kan det være nødvendigt at fælde det én gang for alle frem for en omkostningstung løbende pleje.

Løsningsmuligheder

Fjern personer og værdier fra træet

Når man vil bevare træet så længe som muligt, kan man se, om man kan fjerne de elementer der tiltrækker personer til træet eller flytte de værdier som kan blive beskadiget.

- Fjerne bænke, skraldespande, legeområder mv.
- Omlægge stier
- Plante buske i risikoområdet
- 'Rewilde' arealet under den farlige del af træet, så ingen personer har lyst til at gå derhen
- Afspærre risikoområdet med hegn
- Nedlægge parkeringsplads
- Flytte drivhus, carporte og andre bygninger af værdi
- Flytte gadelamper
- Flytte legeredskaber

Akut farligt træ

Hvis et træ udgør en akut fare, for eksempel på grund af en løsnet rodage, skal det fældes omgående. Viser det sig, at træet samtidig er beskyttet efter artsfredningsbekendtgørelsen eller udpeget som bevaringsværdigt, søges der efterfølgende om dispensation hos de relevante myndigheder.

Fjern selve risikoen

Er det ikke muligt at fjerne værdierne og den menneskelige aktivitet, må man i stedet forsøge at fjerne risikoen ved træet:

- Fjerne døde grene
- Afkorte grene, som vi kan forudse, vil knække
- Afkorte tunge grene
- Reducere grene eller stammer, der kan flække
- Kronesikre, så grene og stammer ikke falder ned, når de knækker
- Minimere kronen, så vægten bliver mindre
- Topkappe hele kronen, så kun stammen står tilbage (træruin)
- Fælde træet

Tilsynet – sådan gør vi

Notér dato for tilsyn af området og kom igen om 4 år.

Udfyld rapport
Marker træ evt. med
spraymærke
Kom igen til næste år

Udfyld rapport
Vælg handling ud
fra risikovillighed og
bevaringsværdig

- Fjern værdier/
opholdsmuligheder
- Fældes*
- Beskæres
- Kronesikring
- Topkappes

Undersøg om træet er
bevaringsværdigt eller **fredet**.

Undersøg om der er **hulheder**
og **spættehuller** i træet.

Undersøg om der kan opholde
sig **flagermus** i træet.

Søg relevante myndigheder om
tilladelse*

*Ved et **akut farligt træ**, pga. for eksempel løsnet rodkage, fældes træet omgående eller afspærres hvis muligt.

Svampe

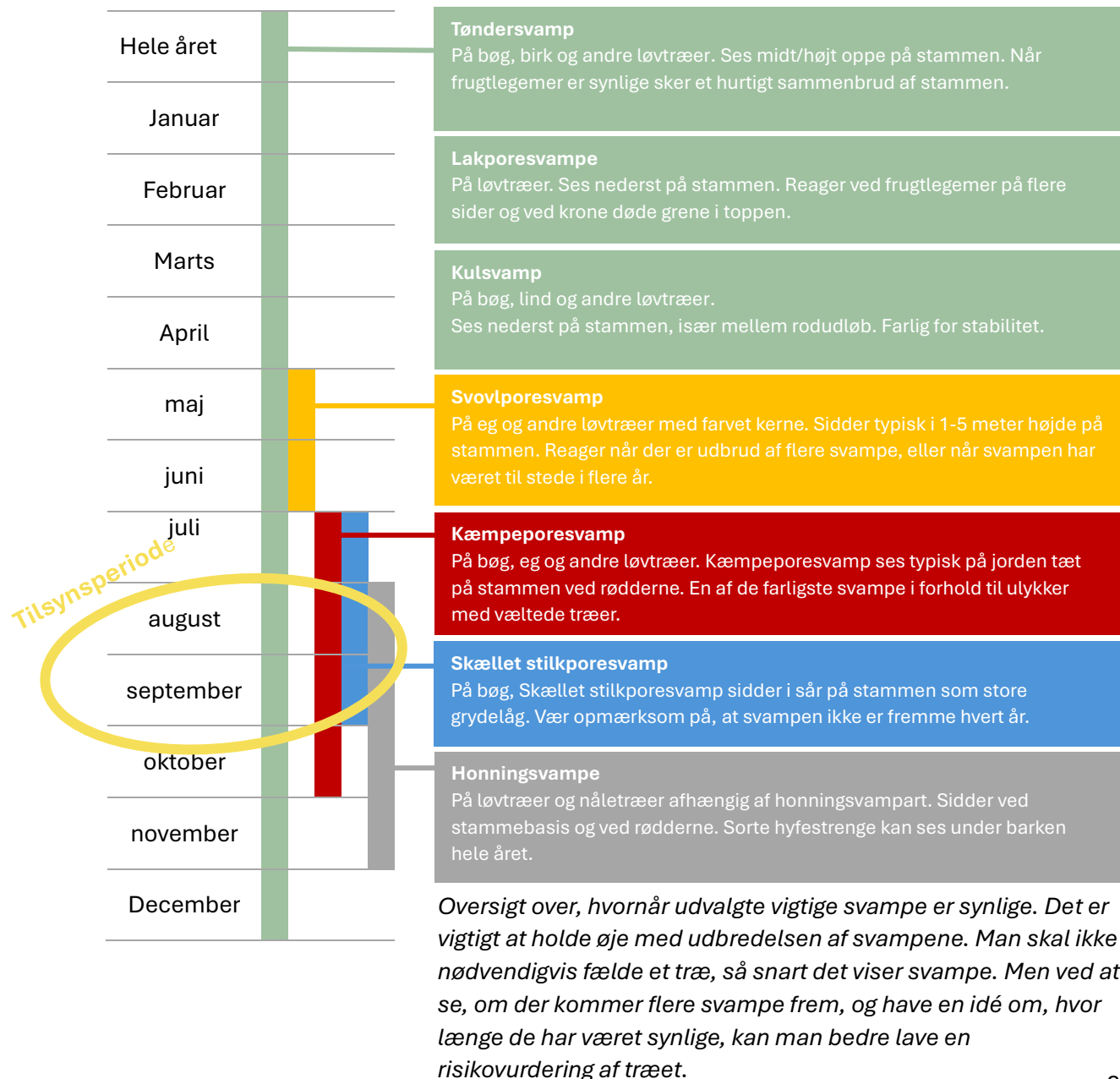
Der findes en række svampe som kan nedbryde veddet i levende træer. Langt de fleste angriber træer som er svækkede i forvejen. Når en svamp begynder at nedbryde et træ, og træets rødder, mister træet over tid sin stabilitet, da enten rødder eller stamme og grene rådner og dermed mister sin styrke.

Det er derfor vigtigt at holde øje med fremkomsten af svampe. Hvornår svampenes frugtlegemer er fremme, kan variere lidt i forhold til vejrforholdene. Ved en varm, tør sommer og tørt efterår kan svampene vente med at dukke op -i modsætning til en våd sensommer og et tidligt efterår. På næste side er en oversigt over de vigtigste svampe at holde øje med, og hvornår de er synlige.

Svampene kan sidde forskellige steder på træet, afhængig af arten. Det er vigtigt at undersøge stammen, rødderne og rodzonen. Særligt vigtigt er det at tilse træet hele vejen rundt om stammen. På billederne herover kan man se svovlporesvamp ved stammebasis, skællet stilkporesvamp flere meter oppe på stammen i et sår samt kæmpeporesvamp på jorden ved rødderne.

Oversigt over udvalgte svampe og deres synlighed

Retningslinjer

Retningslinjer for plantning af allergifremkaldende træer

Retningslinjer for plantning af allergi-fremkaldende træer skal sikre en balanceret tilgang til plantning af træer på offentlige arealer, samtidig med at der tages hensyn til de potentielle allergiske reaktioner, som nogle træarter kan forårsage.

Det skal være med til at beskytte både borgernes sundhed og bevare den biologiske mangfoldighed i kommunen.

Nogle træarter er mere allergifremkaldende end andre. I Danmark er de stærkt allergi-fremkaldende træer og buske især birk, el og hassel.

Retningslinjerne omfatter udelukkende nyplantninger. Kolding Kommune fælder

ikke eksisterende træer og anden beplantning alene på baggrund af deres pollen.

Fældning af træer på offentlige arealer beror udelukkende på en faglig vurdering, jf. *"Retningslinjer for fældning og beskæring af træer på offentlige arealer i Kolding Kommune"*.

Forbehold

Valg af træarter til plantning afhænger af lokalitet, jordbund og funktion. I visse tilfælde kan det være de allergifremkaldende arter, som egner sig bedst. Derfor forbeholder kommunen sig ret til i særlige situationer at plante birk, hassel eller el, hvis det, af faglige eller historiske/kulturhistoriske grunde, ikke er muligt at anvende alternative arter.

Det gør Kolding Kommune

Der **plant**es ikke stærkt allergi-fremkaldende træer i kommunens by-parker, pladser og gaderum med tæt bebyggelse.

I **fremtidige plantnings-projekter** vil planternes allergene egenskaber, primært i forhold til pollen, indgå som vigtige parameter ved valg af træarter.

Skal der plantes birk i byen, vælges sorter som **ikke producerer pollen**, såsom fligetbladet birk.

Træpollen spredes over store afstande

Træpollen spredes over store afstande, i modsætning til græspollen, som spredes lokalt. Birk er den træart, som kan sprede sig længst. Den kan nemlig sprede sig over flere hundrede kilometer og dermed forårsage pollengener, inden blomstringsperioden overhovedet er startet lokalt. Birkepollen kan måles helt fra Tyskland, Polen og Baltikum.

VIDSTE DU?

at ca. 90% af alle birketræer i Kolding Kommune står på andre arealer end kommunens.

Sorter af birk, som ikke spreder pollen

Fligetbladet birk, (*Betula pendula* 'Dalecarlica') er et træ, som kan anvendes som alternativ til vores hjemmehørende vorte-birk og dun-birk. Den producerer ikke hanlige rakler og dermed ikke pollen.

Blade fra fligetbladet birk. Denne birk producerer ikke pollen. Foto: Kortegaard planteskole

Fakta om pollen

Pollen bliver dannet i blomstens støvdragere, allerede året før blomsten springer ud.

Pollenkorn er så små, at du ikke kan se det med det blotte øje, medmindre der er mange pollen

Hvorfor giver nogle planter problemer med pollenallergi?

- Bruger vinden til bestøvning
- Producerer store mængder pollen
- Findes i mange lande
- Findes i store mængder
- Har relativt små og lette pollen, som lettere kan flyve
- Er uden klistret overflade
- Kan transporteres over store afstande

Rakler fra birk i blomst.

Hassel med rakler.

Lukkede og åbne rakler fra el.

Foto: Astma-Allergi Danmark

Udgiver

Kolding Kommune
By- og Fællesforvaltningen
September 2025

Indhold, illustrationer og layout
Benisa v. Benedicte Isabella

Fotos

Kolding Kommune

**Kolding
Kommune**
en del af Trekantområdet

